LUONNOS

# TYYN OHJEET TEKOÄLYN KÄYTTÖÖN YLIOPPILASKUNNAN TOIMINNASSA

## JOHDANTO

Turun yliopiston ylioppilaskunta TYY on laatinut nämä ohjeet ylioppilaskunnan ja sen piirissä toimivien järjestöjen ja muiden toimijoiden käyttöön. Ohjeet ovat suosituksia, joiden tarkoituksena on yhdenmukaistaa ja edistää tekoälytyökalujen vastuullista käyttöä. Näissä ohjeissa ei tarkemmin määritellä, mitä kaikkea termillä tekoäly voidaan tarkoittaa. Ohjeet on tarkoitettu käytännölliseksi ohjenuoraksi erilaisten erillisten tekoälymallien kaupallisten sovellusten sekä ohjelmistojen, joissa on tekoälyä hyödyntäviä ominaisuuksia, käyttöön.

TYY suosittelee käytettäväksi ohjelmistoja, joita Turun yliopistolla käytetään ja jota Turun yliopiston opiskelijoille ja työntekijöille on tarjolla (https://ai.utu.fi/fi).

Näiden ohjeiden laatimisessa ei ole käytetty tekoälypohjaisia työkaluja lukuun ottamatta tekstinkäsittelyohjelman tavanomaisia taustatoimintoja, kuten oikeinkirjoituksen ja kieliopin tarkistusta.

TEKOÄLYN SUOSITELTAVA KÄYTTÖ TYYSSÄ JA SEN JÄRJESTÖISSÄ

| TYÖ | TEKOÄLYN SUOSITELTU KÄYTTÖ |
|---|---|
| Ideointi | Keskustelu tekoälyn kanssa ideoiden kehittämiseksi. |
| Tekstit | Kirjoitusten luonnostelu ja tiivistelmien luominen aineistoista, joissa ei ole henkilötietoja tai muuta luottamuksellista sisältöä. Tekstin muuttaminen mediasta toiseen. |
| Esteettömyys | Sivustojen, ohjeiden ja muiden materiaalien esteettömyyden kehittäminen. |
| Kääntäminen | Ei-luottamuksellisten materiaalien kääntäminen sisäiseen käyttöön. Yksinkertaisten tekstien, kuten mainostekstien, kääntäminen. |
| Koodaaminen | Ohjelmien tai niiden osien luominen työskentelyn tueksi, esimerkiksi kokonaisten ohjelmien koodaus tai pluginien ja makrojen luominen olemassa oleviin ohjelmistoihin. |

TYY suosittelee käyttämään tekoälyä apuna erilaisten tekstien kirjoittamisessa, laskennassa ja taulukoinnissa siten, että käytettävänä olevalle ohjelmistolle ei syötetä aineistoksi mitään luottamuksellista, kuten ihmisten henkilötietoja sisältäviä dokumentteja. Ei-luottamuksellisten aineistoja voi paitsi luonnostella, myös siirtää ohjelmasta tai mediasta toiseen esimerkiksi muuttamalla puhetta tekstitykseksi videoon tai tekstin tekstinkäsittelyohjelmasta taulukoksi taulukkolaskentaan.

Tekoälyä voi hyödyntää ylioppilaskunnan ja sen järjestöjen erilaisiin kartoituksiin ja olemassa olevien materiaalien ja käytäntöjen arvioimiseen. Esimerkiksi esteettömyystyössä sen avulla voi käydä läpi esteettömyyskartoituksen tai luoda kuviin ja muihin aineistoihin alt-text -kuvauksia.

Tekoälyn avulla on mahdollista luoda monipuolisesti ohjelmistoja tai niihin tarvittavia osia. Sillä voi koodata uusia ohjelmistoja, plugineja valmiisiin ohjelmistoihin tai esimerkiksi makroja Excel-taulukkolaskentaan.

TEKOÄLYN VÄLTETTÄVÄ KÄYTTÖ TYYSSÄ JA SEN JÄRJESTÖISSÄ

| TYÖ | TEKOÄLYÄ EI TULISI KÄYTTÄÄ NÄIHIN TEHTÄVIIN |
|---|---|
| Tekstit | Kokonaisen työn tai projektin kaikkien vaiheiden tekeminen ilman ihmisen panosta ja valvontaa. |
| Päätöksenteko | Päätöksenteko. Päätöksen valmistelu siten, että tekoäly valmistelee esimerkiksi suositukset tehtävään valittavista henkilöistä hakemusten perusteella. |
| Tiedonhallinta | Henkilötietojen tai luottamuksellisten tietojen käsittely. |
| Luova työ | Tekoälyn käyttö luovan tai taiteellisen työn korvaamiseen, esimerkiksi kuvien ja videoiden luomiseksi tai käsikirjoituksen kirjoittaminen. |
| Kääntäminen | Virallisten tekstien kääntäminen. Kieliasultaan vaikeiden tekstien, joiden oikeellisuutta ei osata tarkistaa, kääntäminen. |
| Asiakaspalvelu | Koko asiakaspalvelun ja ihmisten välisen kommunikaation korvaaminen. |

Tekoälyä tulisi käyttää aina siten, että sen tekemän työn oikeellisuus on mahdollista tarkastaa. Sillä ei tulisi siis esimerkiksi laatia käännöksiä sellaiselle kielelle, jota tekijä tai kukaan muu työstä vastaava ei osaa itse lukea. Virallisissa teksteissä, joissa tekstin on oltava tarkasti oikein, tekoälyn käyttöä tulisi välttää.

Lopullisen version tulisi olla aina ihmisen läpikäymä eikä tekoälylle tule siirtää päätösvaltaa tehtävistä päätöksistä tai käyttää sitä valmistelemaan päätöstä esimerkiksi johonkin tehtävään valittavista hakijoista. Tällöin vaarana on, että valittavaksi tulevat sellaiset hakijat, jotka osaavat optimoida hakemuksensa tekoälylle eivätkä ihmisten arvioitavaksi.

Tekoälyn avulla on hyvä tehostaa tylsien ja rutiininomaisten tehtävien suorittamista. Taiteellinen ja muu luova työ on parempi jättää ihmisille ja välttää kuvien, videoiden tai esimerkiksi käsikirjoitusten laatimista tekoälyllä.

Myöskään ihmisten välistä kommunikaatiota ei ole syytä korvata kokonaan asioimisella chatbottien kanssa. Tekoälyrobotit voivat vastata yksinkertaisiin ja toistuviin kysymyksiin, mutta muissa tapauksissa asiakaspalvelu on syytä toteuttaa ihmisvoimin.

## TEKOÄLYN EETTISESTI JA EKOLOGISESTI KESTÄVÄ KÄYTTÖ

TYYn ja sen läheisten toimijoiden on hyvä suosia tekoälymalleja ja työkaluja, joiden käyttö on mahdollisimman luotettavaa ja turvallista. Turun yliopisto suosittelee opiskelijoita käyttämään opinnoissaan tarjoamiaan työkaluja ja kertoo millä palveluilla aineistoja käsitellään paikallisesti ja missä palveluissa tiedon käsittely tapahtuu ulkoisilla palveluntarjoajilla (https://ai.utu.fi/en). Näitä samoja palveluja voi käyttää soveltuvin osin myös järjestötoiminnassa. Turun yliopiston kirjasto ylläpitää ohjeita vastuulliseen tekoälyn käyttöön osana UTUGuides -kokonaisuuta (https://utuguides.fi/artificialintelligence). Tekoälyn mahdollista käyttöä rajoittaa myös Euroopan unionin tekoälysäädös.

Tekoälyllä luotujen aineistojen yhteydessä tulee olla merkintä siitä, mihin tekoälyä on käytetty. Esimerkiksi, että käännös on tehty tekoälyllä ja ihmisen tarkastama. Laajemmasta tekoälyn käytöstä on myös syytä viestiä avoimesti työn yhteydessä. Turun yliopistolla ja sen tiedekunnilla on ohjeistuksia tekoälyn käytöstä viestimiseen opinnoissa (https://intranet.utu.fi/fi/palvelut/opinnaytetyon-kirjoittaminen/PublishingImages/Sivut/default/Tekoalyn_kaytto_opinn%c3%a4ytetyon_yhteydessa_TY9302026.pdf). Näitä ohjeita on hyvä hyödyntää myös ylioppilaskunnan, sen läheisten toimijoiden ja järjestöjen omassa tekoälyn käytöstä viestimisessä.

Aina tekoälyn käytöstä ei ole helppoa viestiä. Erilaiset tekoälyominaisuudet ovat jo nyt osana monia perinteisempiä ohjelmistoja ja palveluja. Niiden käytöstä on syytä kertoa siinä laajuudessa, missä tekijä tietää niitä käyttävänsä. Tekijä voi esimerkiksi viestiä sen, mikä on ollut ihmisen luovan työn osuus työn tekemisessä ja mitä ohjelmistoja on käytetty.

Monet tekoälypalvelut ovat tehokkaita työkaluja yksinkertaisten ja toisteisten työtehtävien automatisointiin. Niillä voi siistiä taulukkolaskennan taulukoita ja löytää virheitä suurista aineistoista. Ne ovat myös tehokkaita välineitä koodaamiseen. Niiden käyttöä luovassa työssä sen sijaan kannattaa harkita. Eettisestä näkökulmasta on hyvä ottaa huomioon tekoälyn perinteistä ihmisten tekemää työtä syrjäyttävä vaikutus. Siksi sen avulla kannattaa erityisesti rutinoida sellaisia töitä, joita ihmiset eivät itse halua erityisesti tehdä ja jättää mielenkiintoinen luova työ ihmisille.

Tekoälymallien tuottaman työn jälki on erilaista kuin ihmisen luovan työn tuloksena syntyvä työ. Tekoälyä käytettäessä on hyvä muistaa, että se uusintaa sellaista kieltä ja kuvastoa, joka sen koulutusaineistossakin painottuu. Keskustelukumppanina se on ohjelmoitu miellyttämään käyttäjäänsä sekä välttelemään aiheita, joita erityisesti amerikkalaisessa kontekstissa pidetään mielipiteitä jakavina. Sillä tuotetut kuvat ja videot korostavat länsimaisia kauneusihanteita ja häivyttävät piirteitä, jotka voidaan kokea virheinä.

Turun yliopiston opiskelijat ovat huolissaan tekoälyn kasvavasta energian ja vedenkäytön tarpeesta. Tämä käy ilmi yliopiston tekemästä Opiskelijapuntarista. Erityisesti uudet datakeskukset rasittavat alueita, joissa on haavoittuva ympäristö tai pulaa vedestä. Ekologisesta näkökulmasta tekoälyyn tulisi suhtautua arvokkaana resurssina eikä ilmaisena hyödykkeenä, vaikka sen käytöstä tällä hetkellä maksaisikin käyttäjän sijasta suurimman osan yliopisto, työnantaja, tekoäly-yhtiöitä rahoittavat sijoittajat ja luonto.

Kaikilla toimijoilla on halutessaan mahdollisuus olla käyttämättä tekoälyä työssään.

TYY haluaa muistuttaa järjestöjä tekoälyn käytössä, että opiskelijaelämä on ihmislähtöistä ja se saa näkyä. Aina ei ole niin justiinsa. Työssä saa näkyä myös virheet ja epätäydellisyys.

## YLIOPISTON OMAT OHJEISTUKSET

- Turun yliopiston tekoälypalvelut. https://ai.utu.fi/fi
- Turun yliopiston kirjaston tekoälyohjeet. https://utuguides.fi/artificialintelligence
- Tekoälystä kootusti yliopiston intranetissä. https://intranet.utu.fi/fi/sivustot/ai
- Turun yliopiston ohje tekoälyn käytöstä opinnäytetöissä. https://intranet.utu.fi/fi/palvelut/opinnaytetyon-kirjoittaminen/PublishingImages/Sivut/default/Tekoalyn_kaytto_opinn%c3%a4ytetyon_yhteydessa_TY9302026.pdf
- Humanistisen tiedekunnan ohjeistus tekoälyn käytöstä opinnoissa. https://intranet.utu.fi/fi/yksikot/hum/opiskelu/perustutkinnot/Sivut/Teko%C3%A4lyn-k%C3%A4ytt%C3%B6-opinnoissa.aspx
- Kauppakorkeakoulun ohjeistus tekoälyn käytöstä. https://intranet.utu.fi/fi/yksikot/tse/studying/opintojensuunnittelu/Documents/Teko%C3%A4lyn%20k%C3%A4ytt%C3%B6%20opinn%C3%A4ytteiss%C3%A4%20TSE%20Ohjeet%202025.pdf
- Teknillisen tiedekunnan linjaus tekoälyn käytöstä opetuksessa ja opiskelussa. https://intranet.utu.fi/fi/yksikot/tech/opiskelu/Documents/Teko%C3%A4ly_linjaus_5_2023.pdf
- Tekoälyn käyttö yliopisto-opinnoissa - Opiskelijapuntarin loppuraportti ja suositukset. https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-02-0746-5

## EUROOPAN UNIONIN TEKOÄLYSÄÄDÖS

- Suomeksi https://www.consilium.europa.eu/fi/policies/artificial-intelligence-act/
- Englanniksi https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/regulatory-framework-ai